

ПОМОГАЈ БОГ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

5. číslo

Budyšin, apryl 1954

Lětnik 4

Nětk pak je Chrystus z morwych stanył a bu přěnički mjez tymi, kotřiž su wusnyli / 1. Kor. 15, 20

Mamy jich swjaty ch městnow, kaž cyrkej Božeho rowa w Jeruzalemje abo cyrkej Božeho naroda w Betlehemje, kotrež putnikarjo w běhu lětstotkow po milionach wopytowachu. Ale što pomhaju nam křescijanam tajke swjate městna, hdyž naša wutroba tajke swjate městno njeje! „By-li so Chrystus tysac króć w Betlehemje narodžil a nic w tebi, by ty tola wěcnje zhubjeny byl.“ Nam njejsu dopomnjenki z kamjenjow natwarjene tak wažne kaž Bože wopravdžite skutki w Betlehemje a w Jeruzalemje. Betlehem či připowěda: „Tu je so Chrystus, Boží syn, narodžil,“ a Jeruzalem či přěduje: „Tu je Chrystus, twój wumožnik, z morwych stanył.“

A jutry klinči zaso po cyłej zemi wjesola powěsć: „Chryst je z rowa stanył.“

Tak je Bóh cyle žiwjenje Jezusa wobswědčil. Jezus, kotrehož běchu zaslepjeni a zabludženi Židža zamordowali, bu z rowa zbudženy a tak jako Boží jenički narodženy syn wobkrućeny. To je dziw, kotryž nas chuduški rozom sebi rozjasnić njezamože. Tež so zjewjenje z rowa stanjeného, pućowanje do Emausa, jeho rěčenje a namołwjenje a skončnje jeho do njebjes stpiće su potajnstwa, kotrež žana čłowska kritika přeměnić a zaprěć njezamože. To je Boží stworbný dziw. To je jónkročny pomnik, kiž wot zemje k njebjesam saha. Z přewinjenjom smjerće přez Chrysta započnu so stawizny Božeho kralestwa. A nam čłowjekam je tak znamjo date za wumoženje wot hrěcha a smjerće. Njebjeski swět je so zwjazal ze zemskim swětom. Při tajkim bojskim zawroće swěta smě čłowjek jenož mjelčić a so modlič. Dwělowanje je hrěch. Njewěra je zaprěće Boha.

By-li čłowstwo jutrowneho dobyćerja njemělo, by so bole a bole do hlubiny bjeznadžitosće zhubilo. Jutrowny Chrystus pak je žiwu nadžiju do čłowskich wutrobow položil. „Hlaj, ja sym pola was wšitke dny, hač do skončenja swěta.“ Žadyn džen njejsy sam. byrnjež žaného čłowjeka wokoło so njeměł. Žane horjo či bjez pokojenja njeje, byrnjež žaného wupuća njewidžal. Žana njeprawdosc či bolostna njeje, byrnjež stejiš wosrjedž zelharnosće. Won, wěcny Chrystus, steji pola tebe jako puć wěrnosće a žiwjenja. Haj, žiwjenje! Byrnjež čelna smjerć na tebe čaka, njeboj so, ale wěr jenož, zo jutrowny Chrystus tež tebi přiwoła: „Ja sym žiwy, a wy dyrbiće tež žiwi być!“ Tehodla stup k troštowacemu Chrystusej, kiž ty snadž při rowach staršich, džěci abo mandželskeho stejiš, a poslušaj na njeho: „W mojeho Wotca domje je wjele wobydlenjow“. To su wozbožace powěsće.

Ale wostanu pak jenož powěsće, hdyž ty to swoje njeprinošuješ. Duž so pokorjej z pokutnej wutrobu před Crystom ze wšemi twójimi hrěchami, z twójimi něhdušimi a nětřišimi zakomdženjami, z twójim cyłym womazanym swědomnjom. Knjez či na to rjeknje: „Dži w měrje, twoje hrěchi su či wodate!“ Pokorjej so před Chrystom, kiž ty smjerći naprěčiwo džeš a džensa abo jutře wumrěć dyrbiš. Přewinjer smjerće či přiwoła: „Džensa budžeš zo mnu w paradizu“.

Jutry nam přeco zaso praja: „Bóh je mocniši hač hrěch, smjerć a čert. Bóh je to swoje za nas činil. A my? — Dale w hordosći abo w zaslepjenosći abo w liwkosći a tak w zrudnej bjeznadžitosći žiwi być a potom třepotajo wumrěć? Ně! „Knježe, k tebi! Knježe, jenož přeco blišo k tebi! Sčini mje zbožneho, Knježe Jezom Chryšće!“ tak prosymy nětk wšědnje. P. A.

Jezus Chrystus je mi wšo!

Běše njezdela Estomihi. Zyma bě popuščila a wětr duješe milišo; tak wšo žiwjenje lošo a swobodnišo dychaše. Běše serbska Boža služba na farje w čoplej, malej žurli. Kaž přeco, bě ličba kemšerjow mała. Z wulkeje wosady, w kotrež wjele Serbow bydli, njebě jich wjace přišlo. Spěwamy kěrluš čo. 86: Jezus Chrystus je mi wšo. Myslički mi wučeknychu na wokomiki do džěcatstwa. Nawuknych tutón kěrluš jako mała šulerka za póstne paćerje za džěci tak derje, zo jón nětkle z hlowy spēwach. Někotre sady wšak běchu nětk pornjo starym spēwarskim přeměnjene.

„Džens, hdyž jeho hlos słyšiće, njestwjerdzće swoju wutrobu“, z tutym słowom 95. psalma wje-

džeše nas duchowny do chutneho póstneho časa.

Ducy dom pak džěchu moje myslički šěsć lětdžesatkow wroćo do póstneho časa, kaž jón tehdom swjećachmy. Widžach syly kemšerjow w čornej drasće kemši chwatać. Tež my džěci pilnje kemši chodžachmy a čakachmy potom na fararjowe wozjewjenje: „Da-li Bóh, počinaju so w tutym tydženju póstne paćerje za džěci!“ Póstny kěrluš nawuknwyši wočakowachmy potom knjeza fararja. K njemu z počesćowanjom zhladowachmy; jeho sebi wažachmy, ale jeho so tež bojachmy. Won bě nam něšto wyše dyžli čłowjek. Wočko a wobličo bęštej milej. Hněwachmy pak jeho, bě wosebje surowy. Tajki bě naš

farar. Jurij Jakob-Njeswačidlski. Njezapomnity wšëm, kotřiž jeho znajachu. Hdyž mjach jutry do šule zastupić, prošach nanka, sobu na postne pačerje hić směć. Kěrluš „Jako wowcka Jezusa“ běch hižom w zašlym léće hromadže ze sotru nawukla. Wječor we ložku jon přeco spěwachmoj. Hdyž bě ton za mnje tak wažny dzień přišol, džěch w njedzelskej drasće k Zidecom. „Sedźtej číše a njebimbajtej z nohomaj“, do- stachmoj sobu na puć. Pola Zidec

běchu hižom džěci zhromadžene, kotrež čicho mjez sobu šukotachu. Dolho njetraješe a knjez farar zastupi: „Pomhaj Böh! Lube džěci.“ Hdyž bě Zidec swojbu a nas z ruku powital, wuspěwachmy krótki znaty kěrluš. Tež krótke słowa wo póstnym času porěča farar. Potom sydny so na stolec, wza mje za ruku k sebi, tak zo možachmoj sej derje do wočkow hladać. Ja swoj kěrluš bjez zmylka wuspěwach. Nětko stupi duchowny před každe džěco přesly-

šujo nas wšitkich a wjeseleše so derje nawuknjonych kěrlušow. Njeběše pak spokojom, rjekny skrótka a surowje: „Sydn so!“ Na koncu přeslyšowaše tež młodžinu, běše-li so zešla. Po zhromadnym kěrlušu so rozzohnowachmy.

Tak zeznachmy so jako džěci z póstnymi kěrlušemi, 11 kěrlušow nawuknych a 2 jako mloda holca. Moj přeni drje běše tonle z Cijonskich hłosow: Jako wowcka Jezusa. Džens možu jon hišće z hłowv. L.

Moje pućowanje do Jeruzalema / (farar Wjeńcko-Dešnjanski †)

Wokolo 6 hodž. so přistupna lawa wot lóžce wotčahny. Kotwicu (Anker) horje scáhnychu a won jědžechmy do njeměrneho morja a rězateho wětra. Lóž so motaše a kolebaše tam a sem a so lehny raz na ton bok a potom zaso na druhi. Zołmy šumichu a wokolo nas wrjeskachu, wětr wuješe. čorna noc nas přikry a ze zymu dyrkotachmy.

Strašnu moc tajkeho wichora možeš spoznać, hdyž slyšiš, zo bu tam čah z kolijow wuwaleny a po horje dele čisnjeny, při tym so 3 wosoby zabichu a dalše so zranichu. Derje nam nikomu na lóžci njebě. My pak so poručachmy temu, kotryž wětram a žolmam přikaza a wone zaso womjelknychu.

Wšelake mysle nam džěchu přez hłowu a so tež zaso minychu. To wědžachmy a widžachmy, zo z tajkeho stracha žaneho wumožnja njeby bylo, byli so nam něšto stalo. Hnvdom bě tež wšo staranje zahnat z wěstotu:

Won tak wšě wěcy wodži.
Mje ničo njewobškodži.
Zo za mnje zbožne su.

II.

Na morju

Tak jědžechmy won na daloko zołmjace morjo, a hdyž běchmy sej w svojich wuskich komorkach, kotrež so kabiny mjenuja, trochu domiacnje přihtowali, džěchmy spać. Ja bvdlach hromadže z jednym pomorskim superintendentom a dwěmaj farariomaj, jedyn ze Schleswig-Holsteina a druhi wot Ryna. Hdyž doma wichor wokolo domu wuje a dešč do woknow praska, to hižom tohodla něchtózkuli spać njemože, byr- njež dom a ložo twjerdže stejitej. Jow pak chodžeše cyła lóž z nami

horje a dele a čumpaše nas kaž w kolebce. Husto so nam zdaše, kaž bychmy na hłowu stajeni a do hlubiny storčeni byli. K temu parne mašiny lóž torhachu, na což dyrbješe so tež najprjedy zwućić. Na posledku schori jedyn našich towaršow na mórsku chorosc. Cyłu noc so daješe a ski- wleše. Bjez dziwa by bylo, hdy by so mi samemu tež tak zešlo. O, běda tomu, kotrehož mórská chorosc tež kruće zapopadnje. Někotři chori njejsu cyłu noc do loža přišli, ale su zwjercha na lóžci přebywali. A jedyn z nich skoržeše nam swoju žalosc z tajkimi słowami: „O, ja chudžinka! Doma mam rjane bydlenje, dobru žonu a lube džěci, a jow dyrbju so nětko žalostnje skazyć a njeprjedu ženje zaso domoj a njejsym dał ani ničo wuhotować.“ To poslednje wšak, Bohu budž džak, tež njeběše trjeba, přetož nazajtra so wšitcy strowi zaso widžachmy a po něcom so nam počese na lóžci derje spodobać. Z druhimi towaršemi so tež bórzy zeznachmy. A tak miny so nam čas ze wšelajkej rjanej rozmołwu a powědanjom. Z daloka jědžechmy nimo kupow, na kotrychž widžachmy wsy a wobdželane pola, druge pak so zdachu, kaž bychy byle z luteho kamjenja. Na wšitkich pak stejachu wysoke swěćniki, kotrež so cyłu noc swěćachu, zo bychy lóždam puć pokazale.

Krasne běchu nutrnoscě, každe ranje a wječor! Přez wšitke přėdowanja pak džěše přeco zaso ta jedna mysl, kotraž nas wšitkich zaběraše: Hlaj, my čehnjemy horje do Jeruzalema! Ale tež domoj wróćichu so naše mysle a we wutrobny m dobroprošenju smy na svojich lubych spominali. Tak prawje wutrobnje smy wječorny kěrluš spěwali:

O Jezu moja pata,
mi přikrywaju data,
zhrej swoje kurjatko.
Hdyž rozdaja čert klamu
a swět mi ryje jamu,
sam zdžerž ty swoje džěćatko.
A dale:

Tež was Böh zwarnuj z mocu,
wy lubi, před zlej nocu
a začěr paduchow.
Böh daj wam dobre spanje,
za swěrne stražowanje
sćel lubych swjatych jandželow.

Potom přińdže přenja njedžela na moriu a hdyž běchmy wjace dyžli 30 fararjow na lóžci, so samo wot so rozumi, zo mjachmy kemše. Nazajtra rano, před Božej službu, wupvtach sebi na lóžci samotne, čiche městno, zo bych mól! ze svojimi mysiemi chwilk a pola svojich lubych doma pobyć.
(Pokročowanje scěhuje)

Ze sakskeje krajneje cyrkwy

Wot 23. 3. wuradžowaše synoda Ew.-luth. krajneje cyrkwy Sakskeje. Stary předsyda synody, Mager, bu znowa woleny, jako městopředsyda k. superintendent Rüger z Glawchawy. Naš serbski superintendent Mjerwa-Bukečan- ski bu znowa do tuteje 17. synody powołany. Tež nowe cyrkwinske knježerstwo bu wolene, mjez wuzwolenymi je tež němski superintendent R. Busch z Budyšina.

Słowakski generalny biskop Chabada a dekan bohoslowskeje fakulty w Bratislawje Michalko wopytaštaj němsku ewangelsku synodu, kotraž so wotmě w Barlinje wosrjedz měrca. Biskop Chabada wopyta tež krainocyrk- winski zarjad w Drježdžanach. Won znowa wobkrući, zo chce slowakka lutherska cyrkej dale hajić a wobchować namřewstwo reformacije. Škoda, zo k. biskop njeje k Serbam přišol!

Sym swoju mać moriła

K ludowemu misionarej Arnoštej Krupcy přińdže 16 lětna mloda holca. Na jejnym wobliču možeše spoznać slědy wulkeje nuzy wutroby. Sčehowace rozrěčowanje so započa:

„Směm so něšto woprašec?“

„Haj, prošu!“

„Dyrbi so dušowpastyrrej koždy hrěch wuznać?“

„Dyrbi so? Wo tym so njerěči! Štož pak chce, za teho je to wulka dobrota, dokelž ze sprawnego, rozkaća polneho wuznaća wěstosć wodaća sčehuje! — Ale: čohodla so tak prašeće?“

„Sym hrěch, kotryž je mje skoro do zadwělowanja čeril, hižom husto Bohu wuznała. Měr pak njemožu namakać. Hač jón wuznaju před Wami?“

„Haj.“

Dolho traješe, prjedy hač dale rěčeše. Krupka dyrbbeše ju napominać, jemu prajić, štož ju wobčežuje. A potom wuńdže z jeje erta:

„Sym swoju mać moriła.“

Lědy běše to wuprajila, jako so plakajo zwjeze. Hakle za chwilku možeše pokročować:

„Staršej mje do cuzby poslaštaj. Tam so mi jara po domje styskaše. Pisach domoj prošo, hač njesměm so wroćić. Staršej wotmołwištaj: Budź rozomne, džěco, a přewiń stysk. To so mi pak njeporadzi, a sej tole wumyslich: Kak by bylo, hdy by mać nětko schoriła! Potom možu dom! A wo dnjo a w nocy sebi žadach, zo by mać schoriła. Bórzy dońdže telegram. w kotrymž steješe: Hnydom domoj přińć! Mać je čežko chora! Chwatajcy wšo zhrabach a wotjědžech, pol wjesoła, pol njeměrna. Doma pak mać hižom wjace njenamakach, dokelž ležeše w chorowni, — bjez wědomja. Njemožach z njej rěćec. Krotko po tym wumrě. To mje wutroba tak zaboli, zo sebi prajach: Ty sama sy swoju mać moriła! Z mojim měrom bě so wot tamnie hodžiny stało. Ničo njemožeše moje swědomje změrować. Wot teho časa niejsvm so wjace smjała. Prajće: Može mi Boh tež tutón hrěch wodać?“

Krupka praji, zo lědy hewak stej woći tak zrudnej a zadwělowanej na njeho hladalej kaž w tamnym wokomiku. Pomałku zapraji: „Džěco, Wy njejsće swoju

mać moriła! Waše žadanje bě drje hrěšne a jara strašne. Ale sym přeswědčeny, zo je mać wumrjela, dokelž Boh to chcyše, a Waše žadanje njebě wina na tym. Hdy by Boh chcył džiwac na wšitke hrěšne a hlupe holčace žadanja, hdže bychmy došli? Ja Boha hinak znaju hač Wy. Štož maće Wy činić, je to, zo so pokorjeće před nim, zo prosyće swojeho Zbožnika wo wodaće a zo wěriće, zo jeho krej Was tež wot tuteho hrěcha čisći. A potom džiće domoj z měrom Božim!“

To so sta. To njeńdžeše tak spěšnje. Dušowpastyr so modleše, wona so modleše, najprjedy zamotana a zašmjatana, potom mocnje a jasnje. A cyle hinajši čłowjek potom woteńdže.

Bywši šulski direktor a kantor we Wjelećinje, Kurt Hanka, njebohi

Dnja 23. okt. zašleho lěta mozachmy jemu k 87. narodninam zbožo přeć; wosebje přejachmy jemu, zo by so hišće dolho swojeje dotalnej strowoty wjeselić mohl. Kurt Hanka narodzi so w léce 1866 w tehdy hišće rzy serbskim Hodžiju, jako tam sławny serbski narodowc dr. Jaroměr Imiš na wyšinje swojeho žiwjenja jako farar skutkowaše. Jeho nan, Arnošt Hanka, běše tam z krawcom; jeho mać, Krysta rodž. Eignerec, pochadžeše ze stareje Hodžijskeje swójby. We 38. léce swojeho žiwjenja zemrě jemu nan po krotkej chorosći na jětra, kiž běchu so tehdy po němsko-franco-skej wójnje do našeje domizny zanjese. Při tym wšěm zamó wudowa wosebje derje wobdarjeneho pachola, hdyž běše w léce 1881 Hodžijsku šulu wuchodžil, po namolwje fararja a kantora na tehdomniši Krajnostawski seminar w Budyšinje poslać. Jutry lěta 1887 wobsta młodženc tam chwalołnje swoje wučerske pruwowanje a služeše po tym hač do lěta 1890 w serbskimaj šulomaj we Worcynje a Hodžiju. W nowembrje lěta 1890 powoła so mlody wučer jako cyrkwinski a dirigowacy wučer do tehdy hišće serbskeho Wjelećina a džělaše tam zhromadnje z fararjom dr. Rynčom; serbske Bože služby wotmėwachu so tehdy tam hišće porjadnje. Jako Wjelećin a z nim

Někotre njedzele pozdžišo Krupka ju zaso widžeše.

„Kak so Wam dze?“

„So džakuju, jara derje. Sym nazhonila: Jezus je moc.“

Pozdžišo pisaše jemu: „Powědajće druhim, štož je Knjez na mni činił — jako swědčenje!“

Jenož, dokelž běše holca to ludowemu misionarej wuraznje prajila a dowoliła, možeše dale wo tym rěćec. My pak chcemy tež z teho spoznawać, zo je Jezus Chrystus, kiž je wot morwych zbudženy a je žiwy a je pola nas wšitke dny, tež džensa hišće a tež za nas woprawdžitosć a moc, kiž može nam wšo brěmjo wotewzac a nas wjesołych a swobodnych činić!

La.

jeho šula stajnje rosćeše, bu dotalny kantor za šulskeho direktora powolany. Jako tajki služeše won swojej wosadze přikladnje ze wšej swěru, česceny wot swojich kolegow a cyleje šulskeje wosady, hač do 31. měrca 1929, podawši so na wuměnk, kiž we Wjelećinje hač k zrěšćenju fašistskeho stata wužiwaše.

Dobrowolnje zastupi won zdom ze swojim wnućkom w juniju l. 1945 na někotre měsacy do šulskeje služby a to tehdy jako 79 lětny. Z lěta 1946 hač do januara zašleho lěta wuwučowaše won jako katechet ewangelske džěći swojeje wosady w nabožinje a zastupi potom jako 86 lětny znowa do derje zasluženeho wuměnkarkstwa.

Kurt Hanka běše daloko a šěroko jako solospěwar znaty, spějajo wosebje rjany jasny cuni tenor. Jako tajki bě won něhdy wšěm wopytowarjam wulkich serbskich koncertow pod Bjarnatom Krawcom znaty a wulce sławjeny; wšitcy stari spějarjo a spějarki, tak daloko hač su hišće žiwi a tež wšitcy nětko hižo stari wopytowarjo naspomnjenych koncertow dopomnja so, wo nim čitajo, z počesćowanjom wobubowaneho serbskeho spějarka. Wěsće wědža so hišće dopomnić, z kajkim začisćom to bě, hdyž won na př. zaspěwa: „Z dychom swjatoch' Jana“. Bjarnat Krawc

wědžeše sebi tajkeho woslawjeneho spěwarja wažić a bě jemu z najlěpšim přecelom hač do swojeje smjerće. Při samym by tu-ton njewšědny dar Hanku hinaši puć žiwjenja wjedl. W młodych lětach chcychu jeho za spěwarja do Drježdžanskeje opery powolać. Samo so rozumi, zo je Hanka jako wosebje wobdarjeny hudźbnik swój cyrkwinski chor, kiž w léce 1902 založi, ze wšej swěru spě-

chowal. Hišće w poslednich lětach swojeho žiwjenja wustupi won jako solist při cyrkwinskih koncertach.

Hač do zašeho lěta wjeseleše so Hanka hišće dobreje strowoty a duchowneje hibićiwosće. Po krotkim choroložu zemrě won 11. měrca. Nětk je jeho w spěwje powšitkownje wobdźiwany hłos na wšě časy womjelknyl.

Wo.-Wje.

Měrcin Wjeńcko

30. 7. 1870 — 22. 10. 1953

W Choćebuzu wumrě loni we wysokej starobje zaslužbny Serb. farar na wotpočinku Měrcin Wjeńcko. Won bě so w Mosće (Heinersbrück) narodził jako syn bura Měrcina Wjeńcki. Tehdom rěčeše so w Mosće jenož serbski. Na gymnazij chodžeše w Choćebuzu a w Hali. 14. 4. 1899 (potajkim lětsa před 5 a polsta lětami) ordinarowany přewza farstwo w Srpjejach, kotrehž cyrkej wam w poslednim čisle pokazachmy. Po 10 lětach so přesydlili do Dešna a hižom 1912 bu do Choćebuzu wuzwolony za fararja. 1899 bě so woženil z Helenu Jordanec, dzowku znateho, njezapomniteho serb-

skeho procowarja H. Jordana. Polpojčanskeho kantora.

Swěru je farar Wjeńcko serbski předował, doniž so jemu to njezakaza. Wubjerny dar měješe w ludowej a poměrnje dobrej serbsčinje swojim wosadnym do wutroby předować. Z jeho pjera bohužel wjele nimamy, chiba jeho rjany nastawk wo swojim pućowanju do Jeruzalema, kotryž we „Wosadniku“, delnjo-serbskim po-božnym lópjenu, wozjewi.

Hdyž nětkle w póstnym času naše mysle wjele w slubjenym kraju přebywaju, chcemy započec njeboh Wjeńckowy nastawk wozjewjeć.

N.

Rozprošeni

Rozprošeni. Snadž sy slyšal slowo „diaspora“? to rěka rozprošenje. Křesćijenjo su rozprošeni mjez druhimi wěrjacymi abo nje-wěrjacymi. Tute lěto chcedza ewangelsku cyrkwičku w Kulowje, kotraž je přemala, powjetšić. W Serbach so wotměwaju ewangelske Bože služby tež w katolskich Božich domach. W Dobrošecach, w Ralbicach a w Kamjenjej pola Radworja. To so stawa němisce, dokelž přesydlency su zwjetša němscy.

Němski ewangelski **cyrkwinski dzeń** budže nětko tola w Lipsku a to wot 7. hač do 11. julija 1954. Tema rěka: „Budźće wjeseli w nadźiji“. (Rom. 12/12.) Přirunaj k temu tema swětowego cyrkwinskeho ženženja w Ewanston (USA), kiž budže w druhej polojcy awgusta 1954 „Chrystus naša nadźija“. Kaž smy slyšeli, pojedže tež sakski krajny biskop lic. Noth do Ewanstona.

Do Sprjójcy — widzachmy rjany wobraz cyrkwy w „Pomhaj Boh“ — bu jako nowy duchowny k. Otte wuzwolony, dokelž serbskeho fararja njemějachu. Duchowny Otte skutkowaše prjedy w Baworskej.

Minakal. Njedzeli Laetare, dnja 28. měrca, wuhotowa pola nas w Božim domje pozawniski chór Bartskeje wosady póstnu Božu službu. Hačrunjež běše dešćikojte wjedro, bě so swarna ličba kemšerjow zešla. Duchowny wučita Chrystusowe čerpjenja po swjatyh scénikach. Wosada kěrlušě spěwaše a pozawnisća pod wustojnym nawjedowanjom k. Česle (Zimmermann) z Bukojny nam wjele kěrlušow piskachu. Programow bě so předalo wokoło 260. Je to dopokaz, zo wosada ma žedženje za dobrej cyrkwinskej hudźbu. Wuzběhnyć ma so, zo Bartskeje pozawnisća cyle dobro-

wólnje Bohu k česći tam tele hodžiny duchowneho wokřewjenja poskićichu. So samo wě, zo su lěta dolho wuknyli a zwučowali. Boh daj našej wosadze tež něšto wot tutoho ducha dobrowolnje služby!

Minakal. Njedzeli, 28. 3., bu blisko cyrkwy pohrjebany Handrij Müller, přichodny nan cyrkwinskeho předstejičerja Biskopa. Zemrěty běše so hakle w druhej polojcy měrca ze swojej mandželskej z Njeswaćidla do Minakala přesydlil, zo by swojim dźěcom najebać swojeje staroby hišće někak pomhać mohl. Hač do swojeho 60. lěta žiwjenja dźělaše won při železnicy, doniž won njezboža dla so na wuslužbu njepoda. Hišće njeje mohl swoje kašćiki w Minakale wupakować. Njeje to znamjo za nas wšitkich, zo smy podružnicy a cuzobnicy po našim žiwjenkim puću? Tekst čelneho předowanja běše: „Ja sym A a O.

započatk a konc. praji Knjez. kiž je a kiž běše a kiž přindže. wšehomócný.“ (Zjewjenje swj. Jana 1, 8.)

Sešow. Na Sešowskej nawsy steji tak mjenowana Lutherowa lipa. Běše mały štomik, hdyž postajichu jon za Lutherowu lipu. Njejsu ju hakle tam sadžili. Wonkowny napohlad je bolostny. Zelezny pět z napismom 31. oktobra 1910 je chětro jara skoncowany. Znamjo našeje duchowneje njerody? Tajke štomy chcychu tola pokazać na ewangelski duch kaž tež Lutherowy dub a pomnik w Zarěču z lěta 1883. Kak steji tam z Lutherowym duchom? Jenož štomy a kamjenje nam njepomhaju!

Wojerecy. Němski superintendent Konig bu jako duchowny do Potsdama wuzwolony. Prjedy běchu tež we Wojerecach serbscy superintendenta.